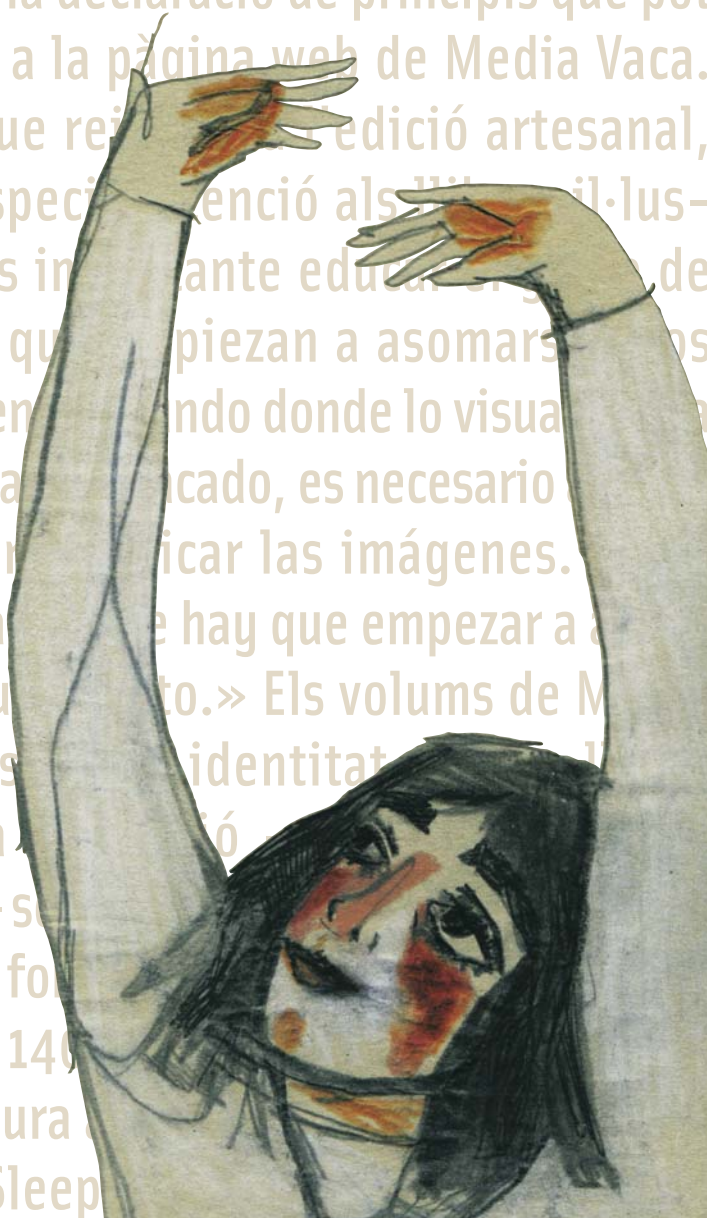

Passió per l'àlbum il·lustrat: una aproximació a editorials independents i personals

En l'univers de la literatura infantil i juvenil els últims anys hem vist sorgir, al costat dels grans i lluminosos grups editorials, una constel·lació de firmes petites—empreses unipersonals o de pocs socis— que, apostant per criteris propis, han publicat obres valuosos, arriscades, algunes de les quals han rebut importants premis, sobretot àlbums il·lustrats. Des de Faristol hem volgut fer una ullada al treball vocacional i independent d'alguns d'aquests segells.

Concentració i dispersió són les dues tendències en aparença oposades —i alhora complementàries— que des de fa alguns anys segueix el sector editorial català i espanyol: els segells de literatura infantil i juvenil tampoc no se n'han quedat al marge. Així, a la vegada que grans grups han incorporat el prestigi d'algunes marques al seu catàleg —que han sanejat els seus comptes i assegurat el seu futur—, han nascut firmes petites, independents, que no aspiren ni a grans tiratges ni a un gran nombre de títols a l'any, però que publiquen segons criteris propis, molt personals, aportacions valuoses que enriqueixen l'oferta editorial. Parlem per exemple —en l'àmbit de la LIJ— de Takatuka, Media Vaca, Tantàgora, Sd, Comanegra, Sleepyslaps, Ekaré, Símbol, Thule, El Cep i la Nansa, Diàlogo i altres editorials, gràcies a les quals hem pogut trobar a les llibreries joies il·lustrades com la traducció al català de *L'enemic*, de Davide Cali i Serge Bloch —finalista del premi Llibreter 2009

...cualquier cosa, pero ¿por qué para niños? (...) Porque el mundo (y a veces nos olvidamos) es de los niños», diu Vicente Ferrer en la declaració de principis que pot llegir-se a la pàgina web de Media Vaca. Ferrer, que realitza edició artesanal, destaca especialment l'èmfasi en l'il·lustració: «Es importante educar a los niños que empiezan a asomarse al mundo y, en el mundo donde lo visual ocupa un lugar tan marcado, es necesario aprender a leer y a interpretar las imágenes. En este camino largo que hay que empezar a recorrer desde muy pequeño.» Els volums de Media Vaca possen una identitat molt clara, amb alguna cosa d'Ajubel—són de paper de 140 g i en tapa dura—, d'Ekaré, Sleep

en la categoria d'àlbum il·lustrat i de la cinquena edició del premi «Atrapallibres» convocat per ClijCAT—o el *Robinson Crusoe* d'Ajubel, novel·la en imatges inspirada en l'obra de Daniel Defoe, guardonada amb el Bologna Ragazzi Award 2009 en la categoria de ficció—dins el marc de la Fira Internacional del Llibre Infantil de Bolonya—i amb el CJ Picture Book Award de Corea, entre altres reconeixements.

La naturalesa i estructura d'aquestes editorials és molt diversa. Algunes es dediquen exclusivament a la literatura per a infants i joves: «*Hacer libros es algo tan bueno o tan malo como cualquier otra cosa, pero ¿por qué para niños? (...) Porque el mundo (y a veces nos olvidamos) es de los niños*», diu Vicente Ferrer en la declaració de principis que pot llegir-se a la pàgina web de Media Vaca. Ferrer, que reivindica l'edició artesanal, presta especial atenció als llibres il·lustrats: «*Es importante educar el gusto de aquellos que empiezan a asomarse a los libros y, en un mundo donde lo visual ocupa un lugar tan destacado, es necesario aprender a leer y criticar las imágenes. Es un camino largo que hay que empezar a andar desde muy pronto*». Els volums de Media Vaca posseeixen identitat pròpia: llevat d'alguna excepció—com el *Robinson* d'Ajubel—són impresos a dues tintes, tenen el mateix format (18,5 per 23 cm), utilitzen paper de 140 grams i estan enquadernats en tapa dura amb sobrecoberta.

Ekaré, Sleepyslaps i Takatuka també publiquen únicament literatura infantil i juvenil, «tot i que no descartem en un futur editar narrativa», matisa Àngel Iglesias, de Sleepyslaps—novíssim segell que porta al mercat des del mes de febrer—, el qual esmenta els tres títols del seu catàleg: *Margarita*, de Rubén Dario, il·lustrat per María José Olavarría; *La gran fábrica de palabras*, amb text d'Agnès de Lestrade i imatges de Valeria Docampo; i *Com agua*, de Carmen Sara Floriano i Susana Pérez Barrera. L'editor de Sleepyslaps explica que busquen «textos que puguin sorprendre els lectors més joves i, a la vegada, que puguin interessar als pares i mediadors. No ens limitem a autors na-

cionals, el que volem fer prevaler és el contingut del text. De manera anàloga cerquem il·lustradors amb caràcter i traçada personal que puguin afegir i aportar quelcom de nou al text que enriqueixi el conte considerat globalment».

A diferència de Sleepyslaps, la veterana Ekaré—es va fundar el 1978 a Veneçuela com un programa de la institució Banco del Libro que promou la lectura—, amb seu a Barcelona des de 2002, posseeix un gran nombre de títols dividit en nou col·leccions que responen a les diferents edats dels lectors i continguts diversos de les obres; darrerament, el seu àlbum *Wangari y los árboles de la paz* de Jeanette Winter ha estat distingit com un dels «tres imprescindibles» dins de «Los Mejores del Banco del Libro 2010».

Amb autors com Wolf Erlbruch, Davide Cali i Serge Bloch o Erio Gherg i Jörg, a Takatuka—que comença el seu recorregut al final de 2008—«ens prenem els nens i nenes molt seriosament, i volem facilitar el diàleg entre adults i petits, posant a la seua disposició llibres que els permetin entendre millor el món en el qual creixeran, i que serveixin, al mateix temps, als adults per abordar qüestions per a les quals no sempre és fàcil trobar les paraules adequades». Dirigida per Anna Alonso i Patric de San Pedro, Takatuka vol publicar històries originals, «textos àgils que evitin un to excessivament pedagògic i que no ho expliquin tot, sinó que permetin a nens i nenes buscar preguntes i respostes per si mateixos, i als adults fer la seva pròpia lectura», diu el seu manifest d'intencions.

Tot i amb alguna sèrie de novel·la breu i alguna altra especialitzada en llibres a mida—personalitzats per a empreses i institucions—la major part de les obres de Thule són de LLJ, com *Este cuerpo es humano*, de Grassa Toro i José Luis Cano, una aproximació literària a la ciència, seleccionada pel Banco del Libro entre «Los mejores libros para niños y jóvenes 2010», amb una menció com a «Libro de información». Diálogo, Símbol, El Cep i la Nansa, Tantàgora, Comanegra i Sd tampoc no es dediquen en exclusiva a l'edició de llibres per a xi-

quets, però tenen una o més col·leccions per als lectors més joves. Per exemple, la LLJ representa un 50 % de la producció de Sd edicions, dirigida en solitari per Maria Lluïsa Samaranch: «Aquí solament hi ha una persona que ho fa tot, trio segons m'entusiasma i m'agrada, i quasi sempre projectes de gent inèdita; tinc quatre col·leccions d'il·lustrat infantil: El Dodo Bobo, El Cargol Golafre, Una Rodona Quadrada i L'Estel Fugaç. El llibre que més èxit ha tingut és *El cirerer*, d'Alba García», de fet, aquest títol fou

seleccionat per la Fundació Germán Sánchez Ruipérez entre els «Libros escogidos de literatura infantil y juvenil 2006-2007». L'objectiu d'aquesta editora és «fer un llibre molt cuidat, tant des del punt de vista gràfic com de continguts, per això cada edició es pensa i es projecta individualment, en un treball conjunt amb el mateix autor».

En el cas de Comanegra, la LLJ suposa entre un 20 i un 30 % de la producció anual: «Valorem totes les propostes que ens arriben, encarreguem projectes directament i estem en contacte amb editorials estrangeres de LLJ. Tenim previst publicar uns cinc títols l'any vinent i anar augmentant aquesta xifra», comenta Elena Martínez, i destaca del seu catàleg els títols il·lustrats *Un món de mares*, de Marta Gómez Mata i Carla Nazareth, *La Tanga i el gran lleopard*, de Roberto Malo, Francisco Javier Mateos i David Laguens i *Cuina catalana amb la quitxalla*, de Pere Sans i Tavi Algueró.

Una pregunta, però, plana per damunt de tot: ¿per què, quins motius, causes o raons han portat aquestes persones a dedicar-se a l'edició—des de fora no pareix un negoci del tot segur—, en particular a la publicació de LLJ, fins i tot en temps de crisi? Tot i amb matisos, la resposta és unànime: perquè els apassiona, sobretot, l'àlbum il·lustrat. «Jo sóc una grafista reciclada en editora, sempre m'ha agradat i interessat el llibre il·lustrat; la meua idea inicial era publicar una col·lecció de llibres per a infants feta per artistes plàstics, i això va anar derivant», comenta M. L. Samaranch, que posà en marxa Sd el 2004 i que, segons confessa, prefereix treballar «amb gent que no ha publicat mai, que són quasi el 80 % dels meus autors». De diferents sectors del món del llibre provenen els cinc socis que crearen Comanegra el 2007 amb l'objectiu «de donar sortida a llibres que demanaven els lectors, moguts més per la vocació i la il·lusió d'omplir buits a les llibreries que no pas pels fins lucratiu. L'aposta per una línia d'àlbums il·lustrats infantils va sorgir arran de l'èxit inesperat del llibre *Un món de mares* i s'ha anat consolidant amb les posteriors publicacions», diu Elena Martínez, i afegeix que «Comanegra veu la literatura infantil com un àmbit potent i esperançador davant dels llibres electrònics i les noves tecnologies en general». Per la seua banda, Àngel Iglesias—fundador i responsable de Sleepyslaps—explica que «jo era advocat, vaig passar una crisi existencial i vaig decidir intentar dedicar-me al que de veritat m'agrada: l'àlbum il·lustrat. Vaig fer un màster online d'edició i, finalment, m'hi vaig llançar. En la decisió també va influir que tinc dos nens i volia donar-los l'exemple que un ha d'intentar lluitar per allò que vol fer. Diria que en el meu cas ha coincidit l'oportunitat i la passió, he tingut l'ocasió de perseguir un somni».

Entrevista a Anna Alonso,

editora de Takatuka

—*Takatuka forma part d'algun altre segell?*

—Takatuka és un projecte independent que té participació de Virus Editorial, que no publica llibres infantils.

—*¿Quin títol destacaria del seu catàleg com a especialment representatiu de la seva línia editorial?*

—Com a àlbum il·lustrat, jo destacaria alguns com ara *La Petita Messi* o *Gens ni mica brutes*, que parlen de conflictes quotidians dels infants, vistos des de la seva pròpia perspectiva i amb solucions inesperades que fugen de moralines i d'intencions pedagògiques. Sempre dins de contextos que reflecteixen la realitat d'una manera no estereotipada. Com a novel·les, per exemple, *Tolstoi, un conte de fades*, que enfoca temes com la migració, la pobresa i els sense sostre, també des d'una mirada infantil, amb reflexió però amb aventura i sentit de l'humor.

—*¿Podria comentar-nos els criteris generals per seleccionar les obres que publiquen?*

—Ens agraden les històries de solidaritat i amiat, que fugen d'estereotips familiars, sexuals i de bellesa. En el cas de les novel·les, ens fixem en històries de temàtica social, d'actualitat i narracions històriques en les quals nois i noies no adopten rols d'adults, ni són herois i heroïnes. En general, preferim noies protagonistes autònomes i decidides, i nois capaços de mostrar les seves debilitats. I que els llibres no tinguin un discurs definitiu, sinó que afavoreixin la reflexió i el diàleg amb els adults. Però sobretot creiem que els nens i les nenes han de passar-ho bé llegint i que han de veure's reflectits en les històries que llegeixen o els llegeixen. Per això triem llibres que, a més d'abordar un tema significatiu, fan riure o somriure, que piquen l'ullet als infants, que tenen un toc transgressor i són còmplices dels lectors.

—*Tots els títols apareixen en català i castellà?*

—Tots els nostres llibres estan publicats en ambdues llengües, tret de *L'Enemic* i *La volta al món d'una armilla polar*, que els hem publicat només en català.

—*Què els va portar a fundar Takatuka el 2008 en plena crisi econòmica? En principi, l'edició no sembla un negoci especialment lucratiu...*

—Ens agraden els llibres infantils, ens motiva veure arribar a mans dels més joves els llibres que ens agraden amb les idees que ens agraden. Els tres socis venim del món editorial, i coneixem la distribució i les llibreries, però no teníem experiència prèvia en llibre infantil. Tenim fills i filles, probablement això també ha influït en les nostres decisions. Tot i que coneixem bé el sector del llibre i sabem què se'n pot esperar des d'un punt de vista econòmic, en el nostre cas no podem parlar de beneficis perquè portem dos anys escassos, i tampoc podem valorar l'efecte de la crisi. Per a nosaltres, forçosament, han estat dos anys d'embranchada i millora ràpida. Només sospitem que en un context econòmic més favorable ens hauria resultat més fàcil.

Anna Alonso: «Ens agraden els llibres que parlen de conflictes quotidians dels infants, amb solucions inesperades que fugen de moralines i d'intencions pedagògiques.»

Entrevista a **Ariadna Guasch**, coordinadora editorial de **Tantàgora Serveis Culturals**

Ariadna Guasch: «Prioritzem la publicació de treballs d'autors del país, cercant un equilibri entre coneguts i novells.»

—Com neix Tantàgora com a segell editor?

—La nostra editorial és una de les principals activitats de l'Associació Tantàgora, que es dedica a crear i difondre la LIJ a través d'accions innovadores a escoles, biblioteques, museus i altres espais generadors de cultura.

—Es dedica exclusivament a literatura per a infants i joves?

—La major part del nostre catàleg pertany a la LIJ. Ara bé, editem alguns llibres adreçats a lectors adults, com el premi Helena Jubany o la incipient col·lecció Poemaris, així com d'altres dirigits a professionals que treballen amb infants.

—Quin percentatge aproximat del seu catàleg representa la LIJ?

—Un 66 % del nostre fons.

—Podria destacar algun títol com a representatiu de la seva producció de LIJ?

—Més que una col·lecció o títol concret, ens agrada parlar de línies editorials. En aquest sentit, voldríem destacar la línia d'àlbums il·lustrats La Guerra dels Grans. Dins d'aquesta, el llibre *Els tres tambors*, il·lustrat per Sílvia Cabestany, ha obtingut el premi Junceda 2008 i *Fill de rojo*, de Joan Portell i Ignasi Blanch, el premi Llibreter 2009. També volem posar de relleu la línia de llibres-CD de reculls de contes, especialment el que duu per títol *Quins uns, els gegants* pel qual Roser Ros, escriptora i presidenta de Tantàgora, ha rebut el premi CONCA de Cultura Popular 2010. Per al 2011 tenim intenció d'iniciar tres col·leccions noves dirigides als més petits i als adolescents.

—¿Com seleccionen els autors i les obres de LIJ que publiquen i quants títols en publiquen a l'any?

—Prioritzem la publicació de treballs d'autors del país, cercant un equilibri entre coneguts i novells, tant pel que fa als autors dels textos com de les il·lustracions, i tenim en compte tant la literatura de tradició oral com la d'autor. Per promoure nous il·lustradors convoquem anualment el concurs «L'il·lustrador resident», i li editem un àlbum il·lustrat. Pel que fa a l'any 2011, tenim previst de publicar cinc llibres de LIJ.

—Publiquen sempre en català?

—La llengua catalana és la llengua de la nostra editorial. Ara bé, publiquem en castellà *Tantàgora*, l'única revista en paper dedicada a la narració oral, els narradors i els contes.

—Com veu el negoci de l'edició de LIJ? S'ha sentit la crisi econòmica en aquest sector?

—Els marges de benefici són molt reduïts i els períodes de retorn de la inversió inicial s'allarguen més del desitjable. No és fins al final de l'any 2009 que s'ha començat a notar l'abaixada de les vendes, sense que encara s'hagin recuperat els nivells anteriors.